

Social- och äldrenämnden

Synpunkter på Socialstyrelsens förslag till föreskrifter och allmänna råd om dokumentation inom socialtjänsten (dnr 23931/2013) samt förslag till allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga (dnr 17906/2013)

Förslag till beslut

Social- och äldrenämnden antar föreslaget yttrande till Socialstyrelsen i dnr 23931/2013 och 17906/2013.

Sammanfattning

Nacka kommun har fått på remiss att yttra sig över Socialstyrelsens förslag till föreskrifter och allmänna råd om dokumentation inom socialtjänsten samt allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga. De båda författningarna har arbetats fram med utgångspunkt i tidigare föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2003:16, 2005:5 och 2006:12) och har justerats utifrån nyttillkommen lagstiftning och annan författning.

I yttrandet redogörs för social- och äldrenämndens synpunkter på de båda remisserna. I yttrandet redogörs för social- och äldrenämndens synpunkter på de båda remisserna. Sammanfattningsvis anser vi att förslaget till föreskrifter och allmänna råd om dokumentation inom socialtjänsten i huvudsak är bra. Det nya förslaget är mer strukturerat och kraven på dokumentation blir tydligare för chefer och handläggare inom socialtjänsten. Det handläggarna, i samråd med chefer inom socialtjänsten, har synpunkter på är dels var uppgifter rörande barn ska dokumenteras när ärendet handlar om vuxna, dels efterfrågas tydligare riktlinjer kring vilka barnavårdsanmälningar som ska utredas.

Vi har inga synpunkter på förslaget till allmänna råd om socialnämndens ansvar för unga förutom rekommendationen att nämnden bör, innan den fattar beslut om att inte inleda

utredning som rör barn och unga, beakta uppgifter i tidigare inkomna anmälningar som inte tillhör en personakt.

Ärendet

Inledning

Nacka kommun har fått på remiss att yttra sig över Socialstyrelsen förslag till föreskrifter och allmänna råd om dokumentation inom socialtjänsten samt allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga. De båda författningarna har arbetats fram med utgångspunkt i tidigare föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2003:16, 2005:5 och 2006:12) och har justerats utifrån nyttillkommen lagstiftning och annan författning.

Det nya förslaget till föreskrifter och allmänna råd om dokumentation inom socialtjänsten ska ersätta föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2006:5) om dokumentation vid handläggning av ärenden och genomförande av insatser enligt SoL, LVU, LVM och LSS. Den nya författningen föreslås träda ikraft i september 2014.

Det andra förslaget avser allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga, som är tänkt att ersätta de nu gällande allmänna råden (SOSFS 2006:12) om handläggning och dokumentation av ärenden som rör barn och unga samt de allmänna råden (SOSFS 2003:16) om anmälan om missförhållanden enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453). Den nya författningen föreslås träda i kraft i maj 2014.

Tillvägagångssätt

För att så många berörda som möjligt skulle få tillfälle att lämna synpunkter på Socialstyrelsens förslag på de nya författningarna valde vi att skicka Socialstyrelsens underlag till samtliga gruppchefer och enhetschefer inom socialtjänsten för genomgång. Gruppcheferna har blivit inbjudna till möten där utredarna har presenterat de nya författningarna och gruppcheferna har då haft möjlighet att diskutera de nya förslagen och lämna eventuella synpunkter. Avslutningsvis har vi presenterat de nya författningarna för socialtjänstens ledningsgrupp och samtidigt har gruppchefernas synpunkter framförts. Ledningsgruppen har då också haft tillfälle att lämna sina synpunkter.

Förslag till föreskrifter och allmänna råd om dokumentation inom socialtjänsten

Socialstyrelsen har vid tillsyn av olika verksamheter inom socialtjänsten funnit brister i dokumentationen. Kritiken har bland annat gällt ofullständigt dokumenterade utredningar, oklara beslut och bristfällig dokumentation under genomförandet av beslutade insatser. En bidragande orsak till bristerna kan vara att det är svårt att bedöma vilka ”beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse” som ska

dokumenteras enligt bestämmelserna i 11 kap. 5 SoL respektive 21 a LSS. Målsättningen med det nya förslaget är därför att ge tydligare vägledning om vad som ska dokumenteras och på vilket sätt för att på så sätt undvika att brister uppstår. Socialstyrelsen har också en strävan att stimulera en utveckling mot ökad användning av kodverk, klassifikationer och standardiserade mallar för dokumentation, som minskar behovet av dokumentation i fritext. Den nya författningen innehåller betydligt fler föreskrifter än den nuvarande och är mer utförlig och tydlig om vilka krav som gäller för dokumentation.

Enligt Socialstyrelsens förslag ska samtliga dokumentationsregler finnas i de nya föreskrifterna om dokumentation. Därför ska de så kallade barnspecifika dokumentationsreglerna överföras till de nya föreskrifterna. Detta innebär att den del som gäller dokumentation i ärenden om barn och unga plockas ur de allmänna råden om handläggning och dokumentation av ärenden som rör barn och unga (SOSFS 2006:12).

De nya föreskrifterna ska tillämpas i verksamhet som omfattas av socialtjänstlagen (2001:453), lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, vilket motsvarar de tidigare föreskrifternas tillämpningsområde. I de tidigare föreskrifterna fanns dock ett undantag för hem som avses i 12 § LVU och 22-23 §§ LVM (hem som drivs av Statens institutionsstyrelse). Särskilda bestämmelser för dokumentation vid sådana hem finns nu i kapitel 6 i de nya föreskrifterna.

De nya föreskrifterna är indelade i sex kapitel och skiljer sig något i ordning och struktur gentemot de nuvarande. Socialstyrelsen har valt att strukturera författningen så att bestämmelser som är gemensamma för alla berörda huvudmän återfinns i kapitlen 1, 2 och 3. Innehållet i kapitlen 4, 5 och 6 skiljer sig åt beroende på att de riktar sig till olika huvudmän. En del av de nya föreskrifterna har formen av allmänna råd i dagens författning.

Författningen inleds med bestämmelser om tillämpningsområde (1 §) samt begreppsdefinitioner (2 §). I kapitel 2 (1 §) konstateras att det ledningssystem för systematisk kvalitetsarbete enligt SOSFS 2011:9 som ska upprättas hos den som bedriver socialtjänst ska innehålla processer och rutiner för att säkerställa att verksamheten uppfyller de krav som ställs i föreskrifterna.

Kapitel 3 omfattar gemensamma bestämmelser om dokumentation. Föreskrifterna påtalar betydelsen av att beakta barnets bästa och rätt till delaktighet samt att den enskildes personakt är ordnad på ett adekvat sätt och har en logisk struktur.

Kapitel 4 riktar sig till nämnden och gäller dokumentation vid handläggning av ärenden och uppföljning av insatser hos nämnden. Föreskrifterna följer kronologiskt hur ett ärende aktualiseras genom anmälan eller ansökan till beslut fattas om att avsluta utredning med eller utan insats, samt dokumentation vid uppföljning av insats. Ny lagstiftning gällande

stärkt skydd för barn och unga, exempelvis om förhandsbedömning och omedelbar skyddsbedömning, har skrivits in i föreskrifterna.

Kapitel 5 riktar sig till de huvudmän som genomför beslutade insatser, oavsett om det sker i enskild eller i kommunal regi. Motsvarande bestämmelser finns i de nuvarande föreskrifterna.

Kapitel 6 är nytt och innehåller bestämmelser om dokumentation under insats som utförs av Statens institutionsstyrelse (SiS). Kapitlet följer samma struktur som kapitel 5, med tillägg för bestämmelser om dokumentation av beslut som gäller särskilda befogenheter enligt LVU och LVM.

Allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga

Den 1 januari 2013 trädde flera ändringar i socialtjänstlagen i kraft. Bland annat infördes bestämmelser om omedelbar skyddsbedömning och förhandsbedömning vid anmälningar som rör barn och unga, möjlighet för socialnämnd att återkoppla viss information till samt ha möte med anmälare, ett tydliggörande av barnets rätt att komma till tals och en förstärkning av nämndens skyldighet att beakta barnets bästa.

De många ändringarna har lett till att ett flertal av Socialstyrelsens produkter rörande handläggning av ärenden som rör barn och unga behöver revideras utifrån den nya lagstiftningen. Socialstyrelsen har även fått i uppdrag att ta fram en uppdaterad handbok med utgångspunkt i nuvarande handbok *Barn och unga i socialtjänsten – Utreda, planera och följa upp beslutade insatser*, som i stor utsträckning bygger på de allmänna råden.

I samband med revideringen har Socialstyrelsen även sett över de allmänna råden i SOSFS 2003:16 om anmälan om missförhållanden enligt 14 kap 1 § SoL. Det har visat sig att det finns en begränsad kännedom om dessa och det har framförts viss tveksamhet kring det lämpliga i att Socialstyrelsen vänder sig till myndigheter utanför det egna ansvarsområdet i sin författningssamling. Detta har lett fram till ställningstagandet att de allmänna råden bör upphöra. I stället kommer en handbok att tas fram med motsvarande syfte.

Följande ändringar av övergripande slag föreslås:

- De nya allmänna råden kommer till skillnad från nuvarande inte att omfatta råd kring placerade barn och unga eftersom detta numera regleras separat
- De nya allmänna råden kommer till skillnad från nuvarande inte omfatta rekommendationer om dokumentation, då sådana kommer finnas i de nya föreskrifterna och allmänna råden om dokumentation inom socialtjänsten.

- SOSFS 2003:16 ska upphävas och kommer till viss del ersättas av en handbok. Rekommendationer om socialtjänstens hanteringar av anmälningar kommer att skrivas in i de nya allmänna råden.

Följande ändringar av innehåll kan lyftas fram:

- Rekommendationer om vilken information som bör finnas på kommuners webbplats har förts in
- Rekommendationer om att socialnämnden bör beakta uppgifter som finns i personakten eller i tidigare inkomna anmälningar hos den egna nämnden har förts in
- Barnets rätt att komma till tals och nämndens skyldighet att beakta barnets bästa har tydliggjorts
- Nämndens förstahandsansvar för samverkan kring barn som far illa eller riskerar att fara illa har tydliggjorts
- Rekommendationen i SOSFS 2003:16 om vilka rutiner som bör finnas för att ta emot anmälningar kommer inte att tas med i de nya allmänna råden, då nämnden direkt i lagstiftning och annan reglering åläggs ett starkt ansvar för detta.
- Hänvisningar till BBIC kommer inte att tas med i de nya allmänna råden då systemet nu är så pass känt och brett använt att det inte är nödvändigt. Man strävar även efter att hålla metodval utanför författningstext.
- Rubriken "Sakkunniga och referenspersoner" i SOSFS 2006:12 kommer inte föras in i de nya allmänna råden. Rekommendationer kring detta förs i stället in under rubrikerna "Vad som bör planeras" och "Hur utredningen bör göras". Tanken med detta är att förtydliga att information ska inhämtas och bedömas utifrån syfte och innehåll.

Bilagor

1. Remissvar, 2014-02-18
2. Socialstyrelsens förslag till föreskrifter och allmänna råd om dokumentation inom socialtjänsten
3. Socialstyrelsens förslag till allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga

Sidrah Schaidar
Kommunjurist
Juridiska enheten

Beatrice Jacobsson
Verksamhetsutvecklare IFO
Sociala kvalitetsenheten